

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.17>

POETYKA CZŁOWIECZEŃSTWA W TWÓRCZOŚCI OLESIA HONCZARA

Iryna Tsiupiak

*kandydat nauk filologicznych, docent,
profesor Katedry Filologii i Komunikacji Językowej
Narodowego Uniwersytetu Technicznego „Politechnika Dnieprowska”
(Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-9547-3390
e-mail: irynatsiupiak64@gmail.com*

Adnotacja. W artykule naukowym autor analizuje poetykę człowieczeństwa w dziełach wybitnego pisarza, klasyka literatury ukraińskiej, Bohatera Ukrainy Olesia Honczara w kontekście współczesnych badań literaturoznawczych. Określono pojęcia „poetyka”, „ludzkie”, „człowieczeństwo”, „synergia autobiograficzna”, definiowane są koncepcyjne elementy poetyki człowieczeństwa, obserwowany jest system uniwersaliów bytu w wymiarze narodowo-mentalnym artystycznego systemu wyobraźni pisarza, charakterystyczne socjotypy dnia przedstawione w dziełach Olesia Honczara „Tronka”, „Twoja zoria”, „Szczodennyky” (częściowo innych) i książce-wspomnieniu o nim „Jestem pełen miłości...” Wałentyny Honczar.

Autor bada psycho-emotywny czynniki moralno-etycznej i duchowej wielkości bohaterów artystycznych, którzy są wyrazicielami idei samego pisarza, udowadnia jego głęboki związek wewnętrzny z głoszonymi ideami. Koncentruje się na strukturalnych modelach ontologicznego rozumienia rzeczywistości, symbole narodowe wyróżniają się dominującym rdzeniem poetyki człowieczeństwa. Zaznacza się na cechach artystycznych palety gatunkowo-stylowej autora, określa się podstawowe kategorie twórczości mistrza słowa, ujawnia się oryginalność jego tropotwórczego systemu tworzenia sztuki.

Słowa kluczowe: poetyka człowieczeństwa, człowieczeństwo, kategorie moralno-etyczne, dominacja, synergia autobiograficzna, symbole narodowe, bohater, socjotyp.

POETICS OF HUMANITY IN THE WORKS OF OLES HONCHAR

Iryna Tsiupiak

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Philology and Linguistic Communication
Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-9547-3390
e-mail: irynatsiupiak64@gmail.com*

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author analyzes the poetics of humanity in the works of the outstanding writer, classic of Ukrainian literature, Hero of Ukraine Oles Honchar in the context of modern literary studies. The author clarifies the notion of “poetics”, “human”, “humanity”, “autobiographical synergy”, determines the conceptual components of the poetics of humanity, observes the system of universals of being in the national-mental dimension of the artist's artistic image system, and characterizes the sociotypes of the age, which are presented in Oles Honchar's works of art “Tronka”, “Tvoia zoria”, “Shchodennyky” (partly others) and a book-memoir about him “Ja poven liubovi...” by Valentina Honchar.

The author explores the psycho-emotional factors of the moral, ethical and spiritual greatness of the fictional characters, which are the expression of the writer's ideas, proving his deep inner connection with the proclaimed ideas. The researcher emphasises the attention on structural models of ontological understanding of reality, nation-building symbols highlights the dominant core of the poetics of humanity. The author focuses on the artistic features of the Oles's Honchar genre and style palette and determines the basic categories of creativity of the word's master. The originality of his tropo-system of art creation is revealed.

Key words: poetics of humanity, humanity, moral and ethical categories, dominant, autobiographical synergy, nation-building symbols, character, sociotype.

ПОЕТИКА ЛЮДИНОЛЮБСТВА У ТВОРЧОСТІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Ірина Цюп'як

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри філології та мовної комунікації
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-9547-3390
e-mail: irynatsiupiak64@gmail.com*

Анотація. У положеннях наукової статті автор проводить аналіз поетики людинолюбства у творах видатного письменника, класика української літератури, Героя України Олеся Гончара в контексті сучасних літературознав-

чих досліджень. З'ясовується поняття «поетика», «людське», «людинолюбство», «автобіографічний синерген», визначаються концептуальні складники поетики людинолюбства, проводиться спостереження над системою універсальї буття в національно-ментальному вимірі художньої образної системи митця, виокреслюються характерні соціотипи доби, представлені в художніх творах Олесь Гончара «Тронка», «Твоя зоря», «Щоденники» (частково інших) та книзі-спогаді про нього «Я повен любові...» Валентини Гончар.

Автор досліджує психо-емотивні чинники морально-етичної та духовної величі художніх героїв, які є виразниками ідей самого письменника, доводиться його глибинний внутрішній взаємозв'язок з проголошуваними ідеями. Акцентується увага на структурних моделях онтологічного осмислення дійсності, виділяються націєтворчі символи на домінуючому ядрі поетики людинолюбства. Наголошується на художніх особливостях жанрово-стильової палітри автора, визначаються засадничі категорії творчості майстра слова, розкривається своєрідність його тропотворчої системи творення художності.

Ключові слова: поетика людинолюбства, людяність, морально-етичні категорії, домінуюча, автобіографічний синерген, націєтворчі символи, герой, соціотипи.

Вступ. Неперебутне вічне непересічне явище – Олесь Терентійович Гончар – наш земляк, академік, Герой України, Почесний доктор літератури Альбертського університету, «Інтелектуал світу 1993 року», класик української літератури, Свіστή української нації. Феноменальне явище в усій світовій культурі, яке вимагає повсякчасного осмислення в різних аспектах наукового знання. Виявленню особливостей концепції дійсності і людини у творчості Олесь Гончара і присвячене наше дослідження. Олесь Гончар ввійшов в літературний світ після Другої Світової війни і одразу став широковідомим серед усіх прошарків населення Радянського Союзу і за його межами, отримавши заслужені нагороди і жорсткі гоніння за роман «Собор».

До аналізу творчості неодноразово звертались українські і зарубіжні численні шанувальники творчості, митці, критики, друзі по перу: П. Тичина, Ю. Яновський, К. Симонов, Ю. Смолич, М. Бажан, М. Рильський, К. Федін, В. Симоненко, П. Загребельний, І. Драч, Ю. Бондарев, Ч. Айтматов, Г. Ломідзе, Тань Цзень, Д. Димитру, Г. Рольф та багато інших. Зокрема, у збірнику «Слово про Олесь Гончара» (1988) наводиться більше 80-и висловлювань про особистість письменника та його творчість: «Близько чи далеко від України – скрізь можна почути такі ж сердечні слова про Олесь Терентійовича. Я мав щастя чути їх від Михайла Шолохова, Максима Танка, Чингіза Айтматова, Джеймса Олдріджа, Йозефа Рибакка, Мирослава Валека.

І де не довелося побувати – у юрті киргизького айлу, в дерев'яній сторожці алтайської тайги, у мандрівці до Хагіни, на планині Піріну, в романтичних закутках Златої Праги, у берлінському видавництві чи на березі гримучої Ніагари – скрізь це ім'я немовби випромінювало теплий, смагливий усміх, ставало синонімом працелюбності, кришталеві чистоти. І нема нічого дивного в тому, що наші друзі сприймають українську літературу і культуру через Гончара, а Гончар для них є втіленням духовної краси нашого народу» (Лубківський, 1988: 203).

Довгий час, в період протиставлення двох світів, розділених «залізною» завісою ідеологічних маркувань між літературознавцями країн так званого соціалістичного табору і західними, діаспорними, існували різні оцінки та судження про творчість Олесь Гончара. Зокрема, це зачіплює питання стосунків Учителя (Юрія Шевельова) і Учня (Олесь Гончара), а також питання конформізму та пристосуванства О. Гончара, слабка художність роману «Таврія», розщеплення його особистості в тоталітарній державі. Подібна проблематика не є темою нашого дослідження, детально ознайомитися з суб'єктивними позиціями О. Гончар – Ю. Шевельов, Ю. Шевельов – О. Гончар можна у статті О. Мартусь «Олесь Гончар – Юрій Шевельов: неминуха дискусія на межі тисячоліть» (2001).

У сучасному українському літературознавстві усталилися основні судження відомих науковців, таких як А. Погрібний, М. Жулинський, М. Степаненко, Н. Сологуб, М. Степаненко, В. Галич, О. Галич, М. Гуменний, В. Пашенко, В. Югов, О. Зелік та інших, про неповторність мистецької жанрово-стильової манери письменника і внесення до скарбниці національної і світової літератури таких важливих складників творення образів художніх героїв. Як духовність, моральна чистота і відповідальність за навколишній світ, яка доти ще так яскраво не позиціонувалась у жодній літературі.

У своїй монографії «Олесь Гончар у вимірах non fiction» Олександр Галич звертає увагу на витоки творчості видатного письменника, які можна з'ясувати опрацювавши «Щоденники» майстра слова, які вийшли уже після його смерті: «Знайомство з щоденником дає ключ до розуміння провідних мотивів творчості Олесь Гончара, проливає світло на його світовідчуття та світобачення, ставлення митця до влади, літературне і навкололітературне життя протягом 30–90-х років ХХ століття» (Галич, 2011: 26–27).

Сьогодні важко перерахувати усіх учасників з різних куточків України, які беруть участь у науково-практичних конференціях, присвячених дослідженню творчості класика української літератури, різні аспекти, які охоплюють науковці, бо творчість Олесь Гончара така ж багатогранна, як і українське слово.

У нашому дослідженні ми будемо спиратися на метод психоаналізу і теорії архетипів та метод літературної герменевтики, які допоможуть виокремити найважливіші чинники творення поетики людинолюбства як найприкметнішої ознаки життєтворчості видатного письменника ХХ століття.

Мета нашого дослідження полягає у виявленні та окресленні своєрідності поетики людинолюбства у творах Олесь Гончара на матеріалі романів «Тронка», «Твоя зоря», нотаток «Щоденники». Задля цього передбачається розв'язати такі завдання:

- з'ясувати поняття «поетика людинолюбства»;
- виявити особливості художнього втілення поетики людинолюбства в романах та нотатках;
- окреслити індивідуальну специфіку;
- намітити перспективи розвитку цієї теми щодо інших творів письменника.

Основна частина. Творчість Олесь Гончара – невичерпне джерело наукових роздумів та дослідницьких пошуків. Його велика любов до України, рідної землі, людей виявилась у натхненній альтруїстичній поезії «Умру на світанні», написаній ним 14 березня 1974 року. Вражає надзвичайна енергетична сила любові, яка звучить у рядках:

- Ще квіткам зійду я
- В полях України,
- Ще вам провіщатиму
- Радості день.
- Краю коханий,
- Люди кохані!
- Добра вам молитиму,
- Сонця й пісень...(Гончар, 2000: 117).

Саме про нього можемо сказати: це письменник великого гуманістичного звучання, письменник – людинолюбець. Хочу нагадати слова відомого українського гумориста Остапа Вишні, які передають емоційне враження від спілкування зі світоцем української літератури: «Я хочу, щоб Ви знали, яка радість обгортає мене, коли мені довелося жити в той час, як живе на світі Олесь Гончар» (Вишня, 1978: 124).

Олесь Гончар приваблював багатьох початківців і досвідчених майстрів слова щирістю, чесністю, пристрасністю, мудрістю, людяністю. Поняття людинолюбства належить до загальнолюдських і осмислюється різними галузями наук: філософією і психологією, антропологією і соціологією. Що ж означає це поняття?

Людинолюбство – це любов і повага до людини, співчуття і співпереживання Людяність, людинолюбство, гуманний, гуманістичний – слова-синоніми, які окреслюють ставлення людини до іншого індивідуума з повагою, як до особистості, що має право на творчу самореалізацію, вболівання за долю іншого, високий рівень емпатії і дотримання моральних та духовних цінностей.

Любов до людини – наскрізна риса особистості Олесь Гончара, його внутрішня сутність і творче покликання... «Коли б ми втратили дар співчуття до інших (навіть винуватих), ми б втратили б щось найістотніше, найлюдськіше, що є в людині», – зазначив письменник у 2 томі «Щоденників» (Гончар, 2003, 158)

Концепція творчої особистості, феноменальною якістю якої був Олесь Гончар, в онтології естетичного набуває своєї цілісної завершеності в поетикальному вимірі людинолюбства. Творча спадщина видатного митця слова являє собою неповторну масштабну палітру трансцендентальних універсальї буття у національному вимірі тих образів, які є типами тогочасної доби, що їх створив і увічнив Олесь Гончар Він зобразив найменші порухи їхніх своєю душ і зігрів незгасною любов'ю. І в цьому романтичному ореолі любові – вся суть поезики Олесь Гончара.

Пророко глибокий сенс мають слова письменника, сказані ним після пережитих трьох інсультів та інфаркту:

«Але якщо тобі дано, якщо від тебе ждуть, ти мусиш давати підтримку, маєш нести іншим себе – до останку. Хоч слово, хоч крихту душі – роздай усе, у цьому смисл...» (Гончар, 2003: 49).

Для того, щоб з'ясувати особливості поезики людинолюбства, звернемо увагу на сам термін: «Поетика (грецьк. – майстерність творення) – один з найдавніших термінів літературознавства, який постійно зазнавав внутрішньої змістової переакцентації у зв'язку з еволюцією художньої літератури» (Гром'як, 1997: 557). Беззаперечно, що поняття «поетика» нерозривно пов'язано з поняттям «художність». В такому разі послуговуємося визначенням В. Вієвського: «Поетика трактується як зведення правил, дотримуючись яких нібито можна було б написати твори, наділені художністю; вона розпізнає і класифікує в літературному творі проблеми, художні засоби, а також пізнає таємничості художності, прагне визначити універсальні закони і принципи побудови будь-якого літературного твору, претендує на пізнання головних законів художності, осягає багатомірні процеси розвитку художніх форм, намагається тлумачити художній твір як цілісну функціональну систему» (Вієвський, 2000: 63).

Отже, розуміємо поезику як широке поняття, яке являє собою певні принципи творення і виявлення художності. У поєднанні з поняттям «людинолюбство» поезика набуває свого індивідуалізованого забарвлення.

Поетика людинолюбства в інтерпретації Олесь Гончара має свою синергетичну конкретику, тобто кожен художній образ являє собою детально виписаний певний соціотип, який розвивається відповідно до заданого вектора свого характеру і постає у художніх творах як клітина народного життя, соціальних відносин, міра часу і моральних цінностей, поданих крізь призму любові.

Наприклад, портретна характеристика чабана Горпищенка (роман «Тронка») на словесному рівні досить скупа, неяскрава за емотивними ознаками, це простий опис, де автор подає об'єктивовану розповідь зовсім непримітного героя: «Чабан Горпищенко собою незавидний, але в степу він якось далеко видний. Низькорослий, осадкуватий, прогартований вітрами, шкіра на ньому пропечена, як шкуроток, а очі вже сиві од старості чи вицвіли від сонця та від неба, і самі вони мають барву виляного степового неба» (Гончар, 1964: 3).

Проте така непримітність, безбарвність стають контрастом до вияву справжньої людської сутності, її моралі, характеру, думок і формують високоповажне ставлення до героя.

Слова Олесь Гончара: «Я повен любові...» зоріють непогасним світлом в духовному просторі, який творив сам автор і засвідчують сутність письменницької творчості. Повнота любові вихлюпувалась у творчість, набувала масштабу всеохопності, космічності. Валентина Данилівна Гончар, дружина письменника, згадуючи про постать митця, зазначає:

«Йому вдається хоч на трішечки опинитися на тій найкрайнішій точці земного й небесного, в того з'являється, мабуть, слово, що може стати богонатхненним, коли воно набуває такої сили, що спроможне чи каменем лягати на серце, а чи променем добра й любові полегшити болі людські, зігріти, наснажити душу, щоб людина здатна була на совісні дії і вчинки...» (Гончар В., 2008: 447).

Любов до людини у творах Олесь Гончара є категорією структуротворчою, образно-моделюючою, домінанта любові рухається по висхідній лінії від перших новел циклу «Південь» і в художньому сенсі вивищується в романі «Твоя зоря» в образі Мадонни, та відповідно до автобіографічного синергену стверджується, не допускаючи інших потрактувань, у «Щоденниках».

Не згасає інтерес дослідників до творчості Олесь Гончара, не слабне прагнення досягнути велич таланту людинолюбного, неповторного в осмисленні національних, ментальних, кордоцентричних основ структурування художніх образів. Аналітичні розвідки науковців Миколи Степаненка, Миколи Жулинського Олександра і Валентини Галич, Миколи і Віри Гуменних, Віталія Ковалю, Віталія Абліцова, Ірини Приліпко та інших окреслюють багатомірність творчої постаті геніального митця і невичерпність його таланту.

Людина в ореолі любові як морально-етична категорія – ядро поетики Олесь Гончара, є водночас виявом його ментального усвідомлення, що він – митець, нерозривно пов'язаний зі своїм народом.

«Щасливий, що народився українцем» – це кредо митця, його світосприйняття і світовираження крізь призму любові до рідного народу. Свій нерозривний зв'язок з народом Олесь Терентійович відчував усе життя:

«Почуттям особливої вдячності сповнений зараз я до рідного народу, бо ж це він дав мені частку своєї творчої сили, дав мені своє Слово, свої духовні скарби (коли говорив це на трибуні – якраз уявився мені силует собору), це ж він, народ український, збагатив мене своїми думами і хвилюваннями, це він наснажив мої книги своїм великим, чесним і героїчним життям» (Гончар, 2003: 335).

Образ народу у творах Олесь Гончара зовсім не аморфна сіра маса. Йдеться про трансформацію життєвої конкретики в художню правду, систему портретування сучасників, майстерність ліплення характерів, Олесь Гончар зосереджує увагу на процесах становлення героїв, над піднесенням їх над обставинами буття, тому його герої такі ж піднесені і морально чисті, як і сам письменник. Власне, тому він не розумів тих митців, що опускались до вульгарщини і бруду в літературі.

«Бачачи неподобства, Олесь не вважав за потрібне писати про п'ятику, про порнографію, наголошувати на потворному й гидкому. Не пові і наркомани ставали героями його книг, а працівиті будівники життя, яких він зустрічав у житті. Йому хотілося писати про чисте й шляхетне в людині» (Гончар В., 2008: 23).

В образах своїх героїв сам Олесь Гончар постає на видноколі ХХ століття в трьох розмаїтих багатограних іпостасях буття, викарбуваних ним у «Щоденниках», де кожен запис містить глибокий внутрішній психологічний зміст. Портрет письменника, як і портрети його героїв, масштабний, зображений безсмертним українським словом, красою вірності і любові. Перед нами Митець – скульптурно зримий, пластичний, дискретно-мінливий, детермінований пережитою трагічною добою, який всупереч усьому зміг зберегти велику любов до світу і людини.

Особлива увага Олесь Гончара звернена до людини праці. Він опоетизував призначення людини, її самореалізацію і доцільність у цьому світі саме через працю. Його сентенція «Лише в праці людина і сильна й красива» визначає сутнісну ментальну характеристику українського народу.

Герої творів Олесь Гончара озиваються до нас як націєтворчі символи України з іменем любові на вустах. Видатний майстер слова створив розмаїту галерею образів-типів, які втілюють авторську концепцію дійсності і є носіями філософських узагальнень і роздумів про долю українського народу, їх можна назвати соціотипами. Митець онтологічно осягнув словом переломні моменти народного буття. Ця синергетична сторінка зрошена кров'ю письменника – воїна, вистраждана в роздумах про стан української культури, молодь, майбутнє України: «Юність завжди прекрасна! Чи надовго вистачить їм чистоти любові? Хай їм щастить. Перед ними майбутнє. І самий вигляд їхній пробуджує в серці надію» (Гончар, 2003: 238).

У новелах, повістях, романах представлено особливий тип героя – це юнаки і юнки, які втілюють романтичні ідеали самого автора. І в повсякденні Олесь Гончар постійно опікувався проблемами молоді, а вони завжди відгукувалися на його увагу і турботу.

Велика сила любові автора розкривається у прагненні віднайти глибинні витоки буття народу, зафіксувати їх. Народна душа оживає в трилогії «Прапороносці», страждено озивається в романі «Людина і зброя», гартується в «Циклоні», являє дух несприйняття і спротиву бездуховності та кар'єризму, що нівечать собори душ людських у романі «Собор», а в романі «Тронка», у дванадцяти новелах, побудованих за принципом тематичної варіації – перетворення знарядь війни в атрибути мирного життя – чуємо пристрасний всепланетарний голос митця на захист планети від самознищення в ядерному вогні: «Малою стає планета, а людина велетнем стала. Вона може зруйнувати це небо, хоча й не може його створити знов. Спроможна спалити хмари, що ото рожевіють на сході, але знову не витворить їх. У владі людини – отруїти повітряну оболонку планети, отруїти води океанів, хоч потім очистити їх вона вже ніколи не зможе... Але якщо може людина так багато, то під силу їй і припинити все це! Стоїмо на тому рубежі, коли планета, цей чудовий корабель людства потребує захисту... І для цього хочуть жити» (Гончар, 1964: 292).

Пророче слово любові і болю Олесь Гончара попереджало про Чорнобильську катастрофу в новелі «Чорний яр». В палкому попередженні – передбаченні катастрофи виразно звучать мотиви любові, краси, добра, які будуть піднесені на п'єдестал молитовної віри у романі «Твоя зоря». Олесь Гончар наголошував: «Включались тому, що було не варте поклонів. Крізь які хащі блукань, засліплень доводилось продиратись людям

нашого покоління, а що не кажи, рух ішов таки по висхідній. До прозріння, до істини вів, чи образно кажучи, до відкриття кожним своєї Мадонни...» (Гончар, 1980).

Уміння опоетизувати людину, показати невичерпну силу любові, яка є в ній, піднести над обставинами буття в найвищих злетах – домінуюча риса творця вікопомних образів. Зокрема, цей генетичний код в морально-етичних імперативах виражено в романах «Таврія» і «Перекоп». Герої романів опромінені станом душі, оповиті лірико-романтичним серпанком, який використовується як поетикальний засіб в багатьох новелах та в новелістичних вкрапленнях.

Оцей Гончарівський серпанок – одна із стильових домінант, яскраво виявляється вже в ранніх новелах, які продемонстрували мікромоделі філософії серця, що увиразнюють загальну гуманістичну концепцію людинолюбства Олесь Гончара. Усі герої наповнені великими сподіваннями і прагненнями, вони намагаються віддати себе до останку в улюбленій роботі і підвестися ще вище. Так, герой однойменної новели Іван Мостовий прагне востаннє вдарити по розпеченому металу, щоб іскри, як зорі бризнули, а потім піти в ті світи, віднайти погаслі зорі і вдихнути нове життя і знову пустити в світ.

Ще одна прикметна риса поетики людинолюбства Олесь Гончара – це філософське, всеохопне осягнення мистецтва, творчості як неодмінного складника людського буття, бо саме мистецтво увічніює людські прагнення.

Універсальною психоформою передачі найвищих злетів людського духу є зображення стану закоханості. Закоханість героїв цілком природне явище, це життєствердна сила, властива всьому сущому: пригадаймо прекрасні стосунки Тоні Горпищенко і Віталіка, Єльки і Миколи Баглая, Софії і Кирила Заболотного... Щоб передати стан закоханості Олесь Гончар часто вдається до зображення очей, як-от, наприклад, говорить про Соню, яка кохає свого чоловіка, Кирила Заболотного, і характеризує її так: очі Софії «стають сяючі, просто розкішні» (Гончар, 1980: 30) або «...була б, можливо, навіть собою безбарвною, якби не оті очі, що просто купами світла стають, так і повняться щоразу сяйвом назустріч веселому погляду свого Заболотного» (Гончар, 1980: 319).

В образній системі митця всі соціотипи є генералізуючими, поліаспектними, забарвленими авторськими ремарками, що свідчить про багатогранність та розмаїття в жанрово-стильовому аспекті животворного слова Олесь Гончара, талановитого майстра слова. Опоетизовуючи любов до людини як всеохопну філософську, морально-етичну та суспільну категорію, письменник використовує макро- та мікрообрази, художні тропи, колір, звук, світло, хронотоп, ландшафт.

Окремо виділяємо солярність Олесь Гончара. Про що б не писав письменник, у яких би творчих верховинах чи джунглях, сплетених сітей кар'єризму не захлинався, він пам'ятав, що митець має нести сонячність життя, дарувати людям радість, красу слова. Образ сонця – небесного світила є одним з улюблених, поруч з просторовим образом степу.

Архетип «сонце» зустрічається дуже часто і надає творам естетики життєлюбства: «Вільний, залитий сонцем Славутич...» (роман «Собор») (Гончар, 1968: 17); «Це, мабуть, простір та відкритість степів дає нам відчуття – що йдемо по планеті (...) Води на ній океани, Сонця вдосталь, родить усе...» («Людина і зброя») (Гончар, 1976: 205); «лише цей дивний світ, зітканий із золотавості сонця й клубків білого, обліпленого бджолами цвіту» («Бригантина») (Гончар, 1972: 38) та, власне, і молитовний заклик – заповіт нам «...Молитиму вам сонця й пісень!» (Гончар, 2000: 117) глибоко символічний і несе ідею утвердження життя. Олесь Гончар – великий патріот і полум'яний борець за процвітання своєї країни, ця ментальна риса закладена в основі його поетики людинолюбства: «Яка ж вона таки прекрасна наша Україна! Нема, нема на світі другої такої» (Гончар, 2003: 150).

Висновки. Отже, можна визначити результати проведеного дослідження:

1. Ми дійшли висновку, що поетика людинолюбства О. Гончара має свої синергетичні конкретизовані вияви, в основі яких лежить прискіплива увага письменника до об'єкта і суб'єкта своїх спостережень – людини.

2. Людина та людське постають як певні соціотипи своєї доби, є носіями авторських ідей та думок.

3. Герой О. Гончара завжди «оповитий серпанком романтизму», є ідеалізованим і містить сукупність морально-етичних категорій.

4. Домінантою поетики людинолюбства є любов, яка виявляється на всіх рівнях макро- та мікрообразному.

5. Характерна особливість поетики творчості та внутрішньої сутності майстра слова – солярність, сонячність, світлоносність.

6. Важливий аспект, підтверджений багатьма сучасниками, – злиття художніх ідей та власного життя – реалізація повна автобіографічного синергену.

Олесь Гончар був щасливою людиною, він відбувся у Слові, відбувся у своїй любові до світу, до людей. А підтвердження цьому є слова дружини письменника: «Хіба кожному дано володіти чаром слова, а тим більше хвилювати й наснажувати цим словом серця людей? Кому вдасться хоч на трішечки опинитися на тій найкрайнішій точці земного й небесного, в того з'являється, мабуть, слово, що може ставати богонатхненним, коли воно набуває такої сили, що спроможне чи каменем лягати на серце, а чи променем добра й любові полегшити болі людські, зігріти, наснажити душу, щоб людина здатна була на совісні діла і вчинки...» (Гончар В., 2008: 447).

Вбачаємо своє покликання в утвердженні принципів добра, людинолюбства, гуманізму, в обстоюванні ідеалів Правди, яких дотримувався Олесь Гончар.

Долучаємось до щорічних Гончарівських читань, які започатковано у Центрі культури української мови імені Олесея Гончара Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, Україна), є упорядниками збірників афоризмів, сентенцій, описів О. Гончара «Собори душ своїх бережіть», «Україна – моя пектораль», «Тайноцвіт», беремо участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, присвячених аналізу творчого доробку видатного майстра слова. Слушною вважаємо думку Наталії Котух: «Узагальнюючи ідеологічні версії стосовно ролі митця в українській літературі ХХ століття, відзначимо, що в контексті нашої доби постає О.Т. Гончара як духовного речника української нації набуває дедалі вагомішого значення на противагу іншому поглядів на письменника – як на класика соцреалізму» (Котух, 2008: 66).

А для подальших досліджень залишається розлоге поле аналізу психології та онтології естетичних категорій, форм вираження авторської свідомості, проблем суб'єкт-об'єктного протистояння митця і дійсності в умовах тоталітарного суспільства та багато іншого.

Список використаних джерел:

1. Вишня О. Любити людей. Про Олесея Гончара. Київ : Радянський письменник, 1978.
2. Вієвський В. Сверідність жанру водевілю І. П. Котлярєвського та М. П. Кропивницького. *Наукові записки. Вип. XXVII. Серія: Філологічні науки (літературознавство)*. Кіровоград : КДПУ ім.В. Винниченка. 2000. С. 62 – 78.
3. Галич О.А. Олесь Гончар у вимірах non fiction: монографія. Луганськ : Книжковий світ, 2011. 260 с.
4. Гончар В.Д. Я повен любові... (Спомини про Олесея Гончара). Київ : Сакцент Плюс, 2008. 448 с.
5. Гончар О.Т. Поетичний пунктир походу. Поезії. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2000. 120 с.
6. Гончар О.Т. Щоденники. У 3-х т. Київ : Веселка, Т. 1 (1943-1967) / Упоряд. В.Д. Гончар. 2002. 455 с.
7. Гончар О.Т. Щоденники. У 3-х т. Київ : Веселка, Т. 2 (1968-1983) / Упоряд. В.Д. Гончар, 2003. 607с.
8. Гончар О.Т. Бригантіна. Київ : Веселка, 2008. 240 с.
9. Гончар О.Т. Людина і зброя. Київ : Дніпро, 1987. 320 с.
10. Гончар О.Т. Собор. Київ : Радянський письменник, 1968. 241 с.
11. Гончар О.Т. Тронка. Київ : Дніпро, 1964. 295 с.
12. Гончар О.Т. Твоя зоря. Київ : Дніпро, 1980. 326 с.
13. Гром'як Р.Т. Ковалів Ю.І. Літературознавчий словник-довідник. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
14. Котух Н. Витоки художньої істини (антропологічні аспекти прози О.Т. Гончара). *Рідний край*. № 1(18). 2008. С. 66-70.
15. Лубківський Р. Світ прекрасний, світ благородний. Слово про Олесея Гончара. Нариси, статті, листи, есе, дослідження/ Упоряд. В.К. Коваль. Київ : Радянський письменник, 1988. С. 203. 647 с.

References:

1. Vyshnia O. Liubity liudei. Pro Olesia Honchara. [To love people. About Oles Honchar]. Kyiv: Radianskyi pysmennyk, 1978. [in Ukrainian].
2. Viievskiy V. Svieridnist zhanru vodevilii I. P. Kotliarevskoho ta M.P.Kropyvnytskoho [The validity of the vaudeville genre of I. P. Kotlyarevsky and M. P. Kropyvnytsky]. *Naukovi zapysky. Vyp. KhKhVII. Seria: Filolohichni nauky (literaturoznnavstvo)*. Kirovohrad: KDPU im.V. Vynnychenka. 2000. S. 62 – 78 [in Ukrainian].
3. Halych O.A. Oles Honchar u vymirakh non fiction: monohrafiia. [Oles Honchar in dimentions of non fiction: monohrafiia]. Luhansk: Knyzhkovyi svit, 2011. 260 s.
4. Honchar V.D. Ya poven liubovi... (Spomy ny pro Olesia Honchara) [[I am full of love... (Memories about Oles Honchar)]. Kyiv: Saksent Plus, 2008. 448 s. [in Ukrainian].
5. Honchar O.T. Poetychnyi punktyr pokhodu. Poezii [Poetic dotted line of the campaign. Poetry]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Prosvita", 2000. 120 s. [in Ukrainian].
6. Honchar O.T. Shchodennyky [Diaries]. U 3-kh t. Kyiv: Veselka, T.1 (1943-1967) / Uporiad. V.D. Honchar. 2002. 455 s. [in Ukrainian].
7. Honchar O.T. Shchodennyky [Diaries]. U 3-kh t. Kyiv: Veselka. T.2 (1968-1983)/ Uporiad. V. D. Honchar, 2003. 607s. [in Ukrainian].
8. Honchar O.T. Bryhantyna [Brigantine]. Kyiv: Veselka, 2008. 240 s. [in Ukrainian].
9. Honchar O.T. Liudyna i zbroia [Man and weapon]. Kyiv: Dnipro, 1987. 320 s. [in Ukrainian].
10. Honchar O.T. Sobor [Cathedral]. Kyiv: Radianskyi pysmennyk, 1968. 241 s. [in Ukrainian].
11. Honchar O.T. Tronka [Cuttings]. Kyiv: Dnipro, 1964, 295 s. [in Ukrainian].
12. Honchar O.T. Tvoia zoria [Your star]. Kyiv: 1980, 326 s. [in Ukrainian].
13. Hromiak R.T. Kovaliv Yu. I. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Literary dictionary-reference book]. Kyiv: VTs «Akademii», 1997. 752 s. [in Ukrainian]
14. Kotukh N. Vytoky khudozhnoi istyny (antropolohichni aspekty prozy O.T. Honchara) [Origins of artistic truth (anthropological aspects of OT Gonchar's prose)]. *Ridnyi kraj*. № 1(18). 2008. S.66-70. [in Ukrainian].
15. Lubkivskiy R. Svit prekrasnyi, svit blahorodnyi. Slovo pro Olesia Honchara. [The world is beautiful, the world is noble. A word about Oles Honchar]. *Narysy, statti, lysty, ese, doslidzhennia/ Uporiad. V.K.Koval*. Kyiv: Radianskyi pysmennyk, 1988.S. 203. 647 s. [in Ukrainian].